

ЯВОРОВ – ДЕЕЦ, ИДЕОЛОГ И ИСТОРИК НА ВМОРО

Милка Марковска

Още като ученик в гимназията големият български поет Пейо Яворов свързва съдбата си с борбата за свободата на Македония и Одринско, откъснати от майка-България, съгласно жестоките и несправедливи клаузи на Берлинския договор от 1878 г.

Трябва обаче да се отбележи, че в продължение на десетилетия неговото активно участие в македоно-одринското революционно движение бе подценявано и по конюнктурни причини преиначавано или премълчавано. А по своята същност то е твърде значимо.

Обрекъл се на една свята за него кауза, авторът на “Хайдушки копнения” ѝ остава верен до края на живота си и ѝ служи всеотдайно, както с оръжие из дебрите на македонските планини, така също и с творчеството си, и с перото на публициста, и с живото слово на агитатора. И в минутите, когато замисля да свърши със себе си, той не е освободил съзнанието си от мисълта за Македония. В допълнение към завещанието си нарежда: “Да бъда погребан с туристическата куртка, шаечни панталони, с ботушите, и, ако не се намери каскетата, някоя фуражка. Ако не умрях в Македония, то поне да умра тъй, както бях приготвен за нея.”¹

Една от подбудите, които са го накарали да се включи в кървавите революционни борби, Яворов разкрива пред своя анкетьор Михаил Арнаудов: “У мене имаше силно патриотическо чувство. У нас имаше книги като Захарий Стояновите Записки, Гарибалди и други от този род и аз още от детство се ровех в тях и ги четях. После у дома често се приказваше за Съединението, за русофилските опити за контрапреврат ... Та това сигурно ме е надъхало с патриотическо чувство и това си остана до ден днешен.”²

1. Яворов, П.К. *Събрани съчинения в 5 тома*. Т.V. Под ред. на М. Марковска. С., 1979, с. 472.

2. Арнаудов, М. *Към психографията на П.К. Яворов*. - Год. на Софийския университет. Историко-филологически факултет. XII, 1915-1916. С., 1916, с. 21.